

عرفانی، علیرضا، ۱۳۳۸ -	شناسه
مکاسب محرمة / علیرضا عرفانی؛	عنوان و پدید آور
تقریر مهرزاد آور، احمد عابدین زاده.	
قم: موسسه اشراق و عرفان، ۱۳۹۶.	شخصیات نشر
	مشخصات ظاهری
دوره: ۸-۶-۱۱-۹۵۶-۶-۹۷۸؛	شابک
ج ۱-۱۱-۱۱-۶۰۰-۹۷۸؛ ۱۶۰۰۰۰ ریال.	
کتابنامه: چنین به صورت زیر نویس.	یادداشت
ج ۱. اعیان نجس ۱-۱. ج ۲. اعیان نجس ۲-۳. ج ۳. داد	مندرجات
و سست با کالاهای دارای نجس حرام- ج ۴. محرمات	
علوم ۱- ج ۵. محرمات علاوه ج ۶. محرمات هنر	
ج ۱۲. محرمات روابط میان فردی ۴	
آور، مهرزاد، ۱۳۵۹ -	شناسه افزوده
عابدین زاده، احمد، ۱۳۵۴ -	شناسه افزوده
معاملات (فقه)	موضوع
*Transactions (Islamic law)	موضوع
کسب و کار حرام	موضوع
*Business, Illicit	موضوع
م ۶ الف / ۱۹۰ BP	رده بندی کنگره
۲۹۷ / ۳۲۷	رده بندی دیویی
۴۳۰.۳۳۳۷	شماره کتابشناسی ملی

علیرضا اعرافی

دکاستب محرمه ۱۲

محرمات روابط میان فردی ۴

تقریر: سیدعلی محمد عابدین زاده

نشر اشراق و عرفان

کتاب محرمه ۱۲ (محرمات روابط میان فردی ۴)

علیرضا اعرافی

تقریر مهرزاد آور، احمد عابدین زاده
ناشر مؤسسه اشراق و عرفان
ویراستار یوسف قربانی
امور هنری حمید بهرامی
نوبت و تاریخ چاپ اول / زمستان ۱۳۹۶
لیتوگرافی، چاپ و صحافی سازمان چاپ و نشر
شمارگان ۱۰۰۰ نسخه
قیمت ۱۶۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای مؤسسه اشراق و عرفان محفوظ است

ISBN : 978-600-8542-12-4

www.eshragh-erfan.com

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۰

info@eshragh-erfan.com

نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۱

آدرس: ایران، قم، خیابان معلم، معلم ۸، کوچه شهید محقق، پلاک ۵۹

کانال تلگرام: @EshraghErfan

فهرست

۱۷.....	سخن مؤسسه
۱۹.....	پیشگفتار
۲۴.....	مقدمه

بخش اول: تشبیه ۲۵/

۲۷.....	فصل اول: کلیات
۲۷.....	۱. مفهوم تشبیه
۲۷.....	تشبیه در لغت
۲۹.....	عنوان‌های متناظر تشبیه
۲۹.....	۱. نسب
۲۹.....	۲. مدح
۳۰.....	قیود مفهوم تشبیه
۳۰.....	تقسیمات تشبیه
۳۱.....	حاصل کلام در مفهوم تشبیه
۳۲.....	۲. پیشینه بحث

فقہ عامہ	۳۲
فقہ امامیه	۳۳
جایگاه فقهی بحث	۳۶
خلاصه دیدگاه‌های فقها	۳۷
فصل دوم: بررسی ادله	
۱. تقی عنوان‌های فقهی از جهت ذکر در ادله	۴۱
الف) موضوعات مذکور در روایات	۴۲
ب) موضوعات ذیل عنوان‌های مذکور عام یا ملازم	۴۲
ج) تلفیقی از دو قسم پیشین	۴۳
۲. مقتضای قواعد ربّار تشبیب	۴۴
الف) حکم مدح (وصیف صفات پسندیده دیگران)	۴۴
۱. اجلال و تکریم مؤمن	۴۴
۲. گفتار نیک	۵۱
۳. بیان اوصاف اولیای خدا	۶۴
ب) حکم تشبیب	۶۸
عنوان‌های حرمت تشبیب	۶۸
حاصل کلام در عنوان‌های حرمت	۹۳
۳. فروع بحث	۹۴
الف) موضوعیت نداشتن قیود مطرح شده در تعریف تشبیب	۹۴
۱. زن بودن مشبّب	۹۴
۲. معلوم بودن مشبّب	۹۴
۳. در قالب شعر بودن تشبیب	۹۴

ب) تصویر واقعی زن	۹۵
گزاره‌های فقهی تشبیب	۹۵

بخش دوم: نیاچه / ۹۷

فصل اول: کلیات	۹۹
۱. مفهوم شناسی	۹۹
الف) مفهوم نیاچه	۹۹
ب) ارتباط محیط با نیاچه	۱۰۲
جمع‌بندی مفهوم نیاچه	۱۰۵
۲. پیشینه بحث	۱۰۶
الف) فقه عامّه	۱۰۶
۱. فقه حنبلی	۱۰۶
۲. فقه شافعی	۱۰۷
۳. فقه حنفی	۱۰۸
۴. فقه مالکی	۱۰۹
ب) فقه امامیه	۱۰۹
خلاصه دیدگاه‌های فقه‌های امامیه	۱۱۰
فصل دوم: بررسی ادله نیاچه	۱۱۷
دسته اول: روایات مانعه	۱۱۷
۱. مؤثقه سماعه	۱۱۷
۲. روایت عذافر	۱۱۹
۳. روایت حسین بن زید	۱۱۹

۴. روایت دوم حسین بن زید ۱۲۰
۵. روایت علی بن جعفر ع ۱۲۱
۶. روایت عبدالله بن جعفر ۱۲۲
۷. روایات مستدرک الوسائل ۱۲۲
- جمع‌بندی روایات مانعه ۱۲۴
- دسته دوم: روایات مجوزه ۱۲۴
۱. مؤتقی یونس بن یعقوب ۱۲۴
۲. صحیح ابی حمزه ثمالی ۱۲۷
۳. مؤتقی حنان بن سدير ۱۲۸
۴. صحیح ابو بصیر ۱۳۰
۵. مرسله صدوق ۱۳۱
- جمع‌بندی روایات مجوزه ۱۳۱
- دسته سوم: روایات تفصیل میان نیاچه به حق و نیاچه به باطل ۱۳۲
۱. روایت خدیجه بنت عمر ۱۳۲
۲. مرسله صدوق ۱۳۴
۳. روایت فقه الرضا ع ۱۳۵
- جمع‌بندی روایات ۱۳۶
۱. حمل اخبار مانعه بر کراهت ۱۳۶
- بررسی حمل روایات منع بر کراهت ۱۳۸
۲. جمع روایات به کمک اخبار مفصله ۱۳۸
- بررسی راه حل دوم ۱۳۹
۳. حمل اخبار مانعه بر نیاچه متضمن عنوان‌های حرام ۱۳۹
- بررسی وجه جمع سوم ۱۴۰

۴. جمع از راه انقلاب نسبت	۱۴۰
نظر مختار	۱۴۲
فرض تعارض روایات	۱۴۳
جمع بندی نهایی	۱۴۴
فروع حکم نیاچه	۱۴۵
ذراه های فقهی نیاچه	۱۴۷

بخش سوم: همانندی به جنس مخالف / ۱۴۹

فصل اول: کلیات	۱۵۱
۱. مفهوم شناسی	۱۵۱
الف) تعریف همانندی به جنس مخالف	۱۵۱
ب) نکاتی درباره موضوع همانندی به جنس مخالف	۱۵۲
۱. عرفی بودن مصادیق تشبّه	۱۵۲
۲. شروط صدق عرفی همانندی به جنس مخالف	۱۵۵
۳. خروج تغییر جنسیت از محل بحث	۱۵۹
۴. استقلال بحث تشبّه از تزیین	۱۶۱
۵. اقسام تشبّه	۱۶۴
۶. خروج همانندی ذاتی از محل بحث	۱۶۵
۲. پیشینه بحث	۱۶۷
الف) پیشینه فراققهی	۱۶۵
ب) پیشینه فقهی	۱۶۸
۱. فقه عامّه	۱۶۸

۱۷۰.....	۲. فقه امامیه.....
۱۷۳.....	(ج) جایگاه بحث.....
۱۷۵.....	فصل دوم: بررسی ادله.....
۱۷۵.....	۱. حرمت لباس شهرت.....
۱۷۶.....	بررسی استدلال.....
۱۷۷.....	۲. آیات.....
۱۷۷.....	الف. روایات مطلق همانندی به جنس مخالف.....
۱۷۷.....	۱. روایت جابر.....
۱۷۹.....	۲. روایت نیکابن علی.....
۱۸۲.....	۳. روایت دیگر از اید بن علی علیه السلام
۱۸۳.....	۴. روایت یزید بن جعفر.....
۱۸۵.....	۵. روایت ابو خدیجه.....
۱۹۴.....	۶. روایت ابی هریره.....
۱۹۴.....	۷. روایت ابی امامه.....
۱۹۶.....	۸. روایت حَضَرَمِی.....
۱۹۷.....	۹. روایت مُحَمَّدِ بْنِ حُمْرَانَ.....
۱۹۹.....	۱۰. روایت عامه از ابن عباس.....
۲۰۰.....	جمع بندی روایات مطلق همانندی به جنس مخالف.....
۲۱۰.....	(ب) روایات تشبیه در پوشش.....
۲۱۱.....	۱. مَوْثِقُهُ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ.....
۲۱۴.....	۲. روایت دیگر سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ.....
۲۱۵.....	جمع بندی روایات.....

۳. اجماع ۲۱۶

جمع‌بندی ادله ۲۱۷

فصل سوم: فروع ۲۱۹

۱. همانندی با انگیزه عقلایی ۲۱۹

۲. همانندی موقت ۲۲۰

۳. تشبیه در نمایش، فیلم یا عزاداری ۲۲۰

۱. انحصار حرمت به هنجارشکنی اولیه ۲۲۲

۵. شرط بودن مباشرت در حکم تشبیه ۲۲۳

۶. همانندسازی دیگران به جنس مخالف ۲۲۴

۷. تکسب با تشبیه جنس مخالف ۲۲۵

الف) تکسب با همانندسازی خود ۲۲۵

ب) تکسب با همانندسازی دیگران ۲۲۸

گزاره‌های فقهی همانندی به جنس مخالف ۲۲۹

بخش چهارم: قیادت / ۲۱

فصل اول: کلیات ۲۳۳

۱. مفهوم شناسی ۲۳۱

الف) قیادت ۲۳۳

ب) مفاهیم مشابه ۲۳۶

۱. دیات ۲۳۷

۲. واسله ۲۳۸

ج) قیود قیادت ۲۴۰

۲۴۱	۱. قصد قیادت از جانب قواد.....
۲۴۴	۲. علم قواد به صدور جمع حرام.....
۲۴۴	۳. تحقق فعل حرام در خارج.....
۲۴۶	۴. ایجاد مقدمات قریب.....
۲۴۷	۵. ایجاد مقدمات فاعلی.....
۲۴۸	۶. ایجاد مقدمات خارجی.....
۲۴۸	۷. ایجاد مقدمات وجودی.....
۲۴۹	۸. ایجاد مقدمات با واسطه.....
۲۵۰	جمع مدی قیادت.....
۲۵۱	(د) اقسام قیادت.....
۲۵۱	۱. واسطه‌گری زری.....
۲۵۳	۲. واسطه‌گری تشبیهی.....
۲۵۷	(ه) قیادت، عنوان شرعی یا عرفی.....
۲۵۸	(و) مطلق بودن مصداق‌های قیادت.....
۲۵۹	(ز) وحدت و تکرار در قیادت.....
۲۶۰	نظر مختار.....
۲۶۲	۲. پیشینه بحث.....
۲۶۲	(الف) پیشینه فرافقهی.....
۲۶۱	(ب) پیشینه فقهی.....
۲۶۴	(ج) جایگاه بحث.....
۲۶۵	۱. جایگاه روایات قیادت.....
۲۶۵	۲. جایگاه فقهی.....

فصل دوم: بررسی ادله حرمت قیادت ۲۶۷

الف) مقتضای قواعد ۲۶۷

۱. حرمت اعانه بر اثم ۲۶۷

۲. قاعده اضلال ۲۶۸

۳. حرمت اشاعه فحشا ۲۶۸

ب) خطابات شرعی گناهان شهوانی ۲۷۰

۱. عموم الفاظ خطابات شرعی گناهان شهوانی ۲۷۰

۲. الغای خصوصیت از خطابات شرعی گناهان شهوانی ۲۷۲

ج) روایات ۲۷۳

یک. روایات با عنوان «قیادت» ۲۷۳

۱. روایت عبدالله بن سنان ۲۷۳

۲. روایت نبوی ۲۷۶

۳. مرفوعة وزام بن أبی فراس ۲۷۸

۴. روایت عبدالعظیم بن عبدالله الحسینی ۲۷۹

جمع بندی روایات با عنوان «قیادت» ۲۸۱

دو. روایات با عنوان های «واصلة و موصولة» و «واصلة و

مستوصلة» ۲۸۳

۱. صحیحہ سعد الإسکاف ۲۸۳

۲. روایت ابراهیم بن زیاد الکرخي ۲۸۵

۳. مرفوعة عمار ساباطی ۲۸۶

جمع بندی روایات با عنوان های «واصلة و موصولة» ۲۸۷

سه. روایات با عنوان «دیانت» ۲۸۸

۱. صحیحہ محمد بن مسلم ۲۸۹

۲۹۰.....	۲. روایت محمد بن مسلم
۲۹۱.....	۳. مرفوعه محمد بن قیس
۲۹۲.....	۴. مرفوعه محمد حلبی
۲۹۲.....	۵. روایت انس بن محمد
۲۹۳.....	حاصل روایات باب قیادت
۲۹۴.....	جمع بندی ادله قیادت
۲۹۷.....	فصل سوم: زروع
۲۹۷.....	۱. واسطه گری برای مساحقه و لواط
۲۹۷.....	الف) اصل معنای لغوی
۳۰۰.....	ب) شمول حکم قیادت
۳۰۱.....	۱. اجماع
۳۰۲.....	۲. اولویت و الغای سب
۳۰۳.....	مقتضای تحقیق و جمع بندی
۳۰۵.....	۲. واسطه گری برای جمع شبهه
۳۰۵.....	الف) علم واسطه و دو طرف فعل
۳۰۶.....	ب) جهل یک طرف و علم طرف دیگر و واسطه
۳۰۷.....	ج) جهل دو طرف و علم واسطه
۳۰۹.....	د) علم یک طرف و جهل طرف دیگر و واسطه
۳۱.....	۳. واسطه گری برای تمتعات حرام غیر مواقعه
۳۱۳.....	۴. واسطه گری برای جمع با مردگان
۳۱۶.....	۵. واسطه گری برای جمع با حیوانات
۳۱۹.....	۶. واسطه گری برای جمع میان دو صغیر یا مجنون

۳۲۰	۷. واسطه‌گری‌های سازمان یافته و تشکیلاتی
۳۲۲	۸. واسطه‌گری در فضای مجازی
۳۲۷ ..	۹. تأکید حرمت در صورت عروض عنوان‌های دیگری بر قیادت
۳۲۷	۱۰. قیادت از گناهان کبیره
۳۲۹	۱۱. تکسب با قیادت
۳۳۰	تکسب با گناه
۳۳۰	تکسب با خود گناهان
۳۳۱	۲. تکسب با اعانه و فراهم کردن مقدمات گناهان
۳۳۳	گزاره‌های نهایی قیادت
۳۳۵	کتابنامه
۳۵۷	نمایه‌ها
۳۵۷	نمایه آیات
۳۵۹	نمایه اصطلاحات
۳۶۵	نمایه اشخاص

سخن و رسد

پیروزی انقلاب و کوهنوردی اسلامی، رسالت حوزه‌های علمیه را دوچندان کرده است؛ نظام اسلامی برای تأمین بش‌توانه تئوریک خود به منظور تصمیم‌گیری و اجرا باید مبانی علمی لازم را در اختیار داشته باشد، و این عرصه‌ای است که حوزه علمیه در کنار دیگر مجامع علمی به‌عنوان قوت‌افزاینده فعال داشته باشد؛ زیرا بدون گسترش مرزهای علوم اسلامی به مباحث نوپدید و تولید علوم انسانی با رویکرد اسلامی، این نیاز پاسخ مناسب نمی‌یابد. ضرورت مجاهدت علمی به منظور پاسخگویی به مطالبات روزافزون و برحق جامعه دینی، از نگاه سیاست می‌رسد که در نظر داشت؛ اولاً: تحولاتی جدید در مجموعه دانش بشری، به ویژه علم انسانی رخ داده است؛ ثانیاً: زندگی انسان معاصربه واسطه پیشرفت در علوم و فنانه‌های جدید، دستخوش تطوراتی شگرف شده است؛ ثالثاً: شکل‌گیری نظام اسلامی، فرصت مناسبی را فراروی جامعه دینی قرار داده است تا به اهداف خود دست یابد؛ از این رو سرعت بخشیدن به فعالیت‌های علمی حوزوی به منظور توانمندسازی نظام اسلامی در این باره ضروری می‌نماید.

«مؤسسه اشراق و عرفان» که فعالیت خود را از سال ۱۳۸۶ با نظارت علمی و

ریاست عالی آیت الله اعرافی آغاز کرده است، در عین تأکید بر اصالت های حوزوی، سعی در رفع نیازمندی های معرفتی انسان معاصر دارد؛ از این رو مأموریت های خود را «پژوهش در زمینه فقه های نو و فلسفه های مضاف، بر مبنای روش اجتهادی در راستای نظام سازی اسلامی»، «پرورش پژوهشگران صاحب نظر در عرصه فقه های نو و فلسفه های مضاف و نظام سازی اسلامی» و «جمع آوری، تنظیم و نشر ریاست عالی مؤسسه» قرار داده است تا بتواند به ایفای نقشی مؤثر در این مجال بپردازد. کتاب «کتاب کراتینگ» «مکاسب» اثر خاتم المجتهدین شیخ مرتضی انصاری، در طول سالین متناهی، مورد شرح و حاشیه نگاری فقهای شیعه قرار گرفته و این کتاب که به حل نماینده اوج اتقان و نضج یافتگی فقاقت در مکتب تشیع است، محور بحث های خارج حوزة علمیه بوده است. مجموعه حاضر، تقریر درس های خارج فقه است. اعرافی است که طی هشت سال تحصیلی (از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۳) در حوزة علمیه قم اراة شده و علاوه بر انعکاس ابداعات و نوآوری های استاد اعرافی در خلال مباحث «مکاسب محرمه» در نظم و تبویب نوع چهارم از انواع مکاسب محرمه (التکسب بالافعال المحرم) ساختاری بدیع را پیشنهاد و عرضه نموده است.

مؤسسه بر خود لازم می داند از آیت الله اعرافی که پس از ارائه دروس، در ادامه مراحل مختلف تقریر دروس، ارزیابی تقریرات را صبورانه ادامه دادند، تشکر نماید؛ نیز از تلاش های حجت الاسلام احمد عابدین زاده در تقریر و مدیریت گروه تقریر مکاسب و نظارت بر آن و همچنین زحمات حجج اسلام مهرزاد آور و کاظم باقری در تقریر دروس تقدیر می نماید.

امید است صاحب نظران و اندیشوران حوزة و دانشگاه، مؤسسه اشراق و عرفان را به منظور بهبود تولیدات علمی آینده، از نظرات و پیشنهادات سازنده خود محروم نسازند.

پیش‌گفتار

یکی از ابواب فقهی که احکام معاملات را بیان می‌کند، کتاب مکاسب است. بخشی از این کتاب هم بیان و بررسی معاملات حرام است که با عنوان مکاسب محرمه از دیگر بخش‌های کتاب متمایز می‌شود. مباحث این بخش از جهات گوناگونی اهمیت دارد. یکی از این‌ها مطرح شدن موضوعاتی مانند غیبت، کذب و... در این بخش است که فقهای را ابواب دیگر فقهی به آن‌ها نمی‌پردازند. این امر موجب تنقیح مسائل فقهی در این کتاب می‌شود. شاید از همین رو است که چینش و ساختار کتاب مکاسب محرمه در کتاب‌های فقهی یکسان نبوده، بخش‌بندی‌های گوناگونی داشته است.

مشهورترین آن، نگاشته محقق حلی رحمته الله است که مکاسب حرام را به پنج نوع ذیل تقسیم کرده است:

اعیان نجس؛ معامله با اعیانی که به جهت حرمت غایتشان حرام شده‌اند؛ اعیان فاقد منفعت؛ تکسب با کارهای حرام؛ و تکسب با واجبات.

پس از وی، فقهای بسیاری از روش او پیروی و مباحث مکاسب محرمه را بر همین اساس مطرح کرده‌اند. یکی از آن بزرگان شیخ مرتضی انصاری رحمته الله است. وی بر اساس همین تقسیم‌بندی، توانسته یکی از دقیق‌ترین آثار خویش در فقه استدلالی را پدید آورد. کتاب المكاسب وی در کانون توجه

قرار گرفته و شروح و حواشی بسیاری بر آن نگاشته‌اند؛ حتی امروزه نیز برخی از فقیهان آن را محور دروس خارج خود قرار می‌دهند.

استاد آیت‌الله اعرافی - دام‌ظله - از فقیهانی است که چندین سال تدریس درس خارج خود را به بحث مکاسب محرّمه اختصاص داده است. وی اگرچه در تقسیم اساس مکاسب از روش شیخ انصاری رحمه‌الله پیروی کرده؛ اما در جزئیات آن ابداعاتی پدید آورده است که علاوه بر انسجام بخشیدن به مباحث کتاب می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد ابواب فقهی جدیدی شود. با توجه به این امر، گروهی از شاگردان ایشان، به تقریر دروس خارج فقه مکاسب محرّمه ایشان همت گماشتند.

همان‌گونه که اشاره شد، در این کتاب، ابداعاتی در طرح مباحث و بیان آن‌ها رخ داده است و این کتاب نسبت به دیگر کتاب‌هایی که درباره مکاسب محرّمه نگاشته شده‌اند، دارای ویژگی‌هایی است. برخی از آن‌ها به شرح ذیل است:

۱. در این کتاب، نوع اول (اعیان نجس) به دو قسم حیوانات و غیر حیوانات تقسیم شده و بحث تکسّب با حیوانات در مجلد جداگانه‌ای آمده است. این تقسیم موجب بیشتر مطالب زمینه‌ساز ایجاد باب فقهی جدیدی به نام «تکسّب با حیوانات» و «احکام حیوانات» می‌شود.

۲. عنوان‌های نوع چهارم در مکاسب شیخ انصاری رحمه‌الله به سورت الفبایی تنظیم شده، ولی در این کتاب عنوان‌ها بر اساس موضوعات به همت گروه تقسیم شده است. این تقسیم مزیت‌هایی دارد. از جمله این که مطالب هر گروهی منسجم می‌شود و قواعد کلی برای آن‌ها به دست می‌آید. هر گروهی می‌تواند یک باب فقهی تشکیل دهد. البته این تقسیم عقلی نیست و گروه‌ها و عنوان‌هایشان قابل افزایش هستند. این گروه‌ها عبارت‌اند از:

الف) محرمات علوم: این گروه به دو دسته عنوان‌های مربوط به حوزه نشر و علوم غریبه تقسیم می‌شود. عنوان‌های حوزه نشر شامل حق تألیف، کتب ضلال و بیع مصحف و عنوان‌های علوم غریبه شامل تنجیم، سحر و قیافه است.

ب) محرمات هنر: این گروه شامل عنوان‌هایی می‌شود که به جنبه زیبایی‌خواهی انسان مربوط‌اند و عبارت‌اند از: تزیین، پوشیدن ابریشم و طلا توسط زنان، خلق لحن، تصویر و غنا. عنوان تزیین در مکاسب محرمه متداول نباشد و تنها مواردی از محرمات آن مثل تدلیس ماشطه مطرح شده است؛ ولی در آن کتاب با طرح عنوان تزیین، ابتدا اصل استحباب تزیین ثابت شده، سپس محرمات آن به طور کامل بحث شده است.

ج) محرمات روابط میان فردی: این گروه شامل عنوان‌های است که به حوزه عام روابط اجتماعی میان انسان‌ها مربوط می‌شود. البته برخی از عنوان‌های روابط میان فردی در حیطه خاص مانند سیاست، اقتصاد و ... مطرح هستند. این عنوان‌ها ذیل باب فقهی مربوط بحث می‌شوند. در این جا فقط عنوان‌هایی مطرح می‌شوند که در همه حوزه‌های اجتماعی کاربرد دارند. عنوان‌های این بخش عبارت‌اند از: سب مؤمن، نیمه، زنا، همانندی به جنس مخالف، تشبیب، قیادت، غیبت و کذب.

د. محرمات سیاست: در این گروه عنوان‌هایی مطرح شده‌اند که به محرمات روابط مکلف با سلاطین جور مربوط می‌شوند و عبارت‌اند از: قبول ولایت از طرف سلطان جور، معونة الظالمین، معامله جوایز سلطان جور و معامله خراجیات سلطان جور.

ه. محرمات ورزش و بازی: در این گروه عنوان‌های مربوط به بازی و سرگرمی مطرح می‌شوند که عبارت‌اند از: لهو و لعب و قمار.

و. محرمات آداب تجارت: این گروه شامل عنوان‌های حرامی است که در تجارت از آن‌ها نهی شده است و عبارت‌اند از تطفیف، غش و نجش.

ز. محرمات روابط اداری: در این گروه عنوان‌های حرام مربوط به روابط اداری مطرح می‌شود که عبارت‌اند از: رشوه، اختلاس، رانت‌خواری و برسانت. در مکاسب محرّمه متداول از میان عنوان‌های این گروه فقط رشوه مطرح شده و دیگر عنوان‌ها از ابداعات این کتاب است.

۳. در ریک از عنوان‌ها، پس از بررسی ادله و استنتاج حکم، فصلی به فروغ آن عنوان اختصاص داده شده است. اهمیت این بخش از آن رو است که در بسیاری موارد، فرّع جدید و مورد ابتلایی هستند که در سایر کتاب‌های متداول فقهی مطرح نشده‌اند.

۴. شیوه نگارش تالیفات را این قرار است:

ابتدا مفهوم‌شناسی و پیشینه فقهی و فرائضی آن عنوان مطرح شده است تا موضوع شناسانده و محدوده بحث مشخص شود. سپس ادله آورده شده و به دنبال آن بررسی سندی و دلالتی هر یک از آن‌ها بیان شده است.

در پایان هر قسمت، جمع‌بندی کلی و بیان نظریه مختار آمده است. آن‌گاه فروغ عنوان به همان شیوه کلی (مفهوم‌شناسی، بیان پیشینه فقهی و فرائضی، بیان ادله، بررسی سندی و دلالتی ادله و جمع‌بندی کلی) آمده است.

مجلّد پیش روی، جلد یازدهم این کتاب است که عهد دار بحث درباره چند عنوان از عنوان‌های مربوط به محرمات روابط میان فردی، یکی از اقسام نوع چهارم مکاسب محرّمه است. این مجلد از چهار بخش تشکیل شده است: بخش اول، تشبیب؛ بخش دوم، نیاچه؛ بخش سوم، همانندی به جنس مخالف؛ و بخش چهارم، قیادت. بخش اول را حجة الاسلام احمد عابدین زاده، بخش دوم را حجة الاسلام کاظم مبلغ و دو بخش همانندی به

جنس مخالف و قیادت را حجة الاسلام مهرزاد آور تقریر کرده اند.
شایان ذکر است که نظارت و راهنمایی استاد آیت الله اعرافی در تقریر همه مجلدات روشنائی راه ما بوده است.

در پایان از همه عزیزانی که در فراهم آمدن این اثر ما را یاری کرده اند سپاس گزاری می کنیم: استاد محترم آیت الله اعرافی - دام ظلّه -، همکارانمان در گنجینه تقریر، به ویژه حجب اسلام مهرزاد آور، احمد عابدین زاده و کاظم مبلّغ، حجة الاسلام سید محمد قربانی (ویراستار)، حمید بهرامی (صفحه آرا) و همکاران محترم در مؤسسه اشراق و عرفان، به ویژه حجة الاسلام صمد سعیدی و حجة الاسلام سید نفی ریسوی.

گروه تقریرات فقهی مؤسسه اشراق و عرفان

مقدمه

در مجلّات پیسیز، کاسب محترّمه مباحث مهمی از روابط میان فردی مطرح شد که عبارتند از: نسبت مؤمن، نیمه، غیبت و کذب. در این مجلّد نیز مباحث دیگری از حرّمات روابط میان فردی مطرح می‌شود که عبارت‌اند از: تشییع، نیاچه، همانندی به جنس مخالف، و قیادت. این مباحث در چهار بخش جداگانه مطرح می‌شوند که هر کدام از دو یا سه فصل تشکیل یافته است.